

Lena Magdala Hanzelková

Helénistický synkrétismus s přihledem k egyptskému kultu

(Hellenistic Syncretism with a Respect to Egyptian Cult)

Posudek na magisterskou práci.

Autorka se ve své práci zabývá synkrétismem jako náboženským fenoménem, který považuje za charakteristický jev v dějinách světových náboženství a zvláště dominantní faktor v době helénistické, kdy dochází k jeho masovému rozvinutí. Jeho počátky je možné hledat již v tzv. *interpretatio Romana*, kdy Římané přejímali do svého oficiálního kultu cíleně i božstva svých nepřátel a jimi porobených národů. Nové všeobjímající tvárnosti pak dle autorky synkrétismus nabývá v době helénistického kosmopolitismu, posíleném vojenskými expanzemi Alexandra Velikého a podporovaném atraktivitou náboženských kultů z Orientu.

Svou práci člení L. M. Hanzelková do sedmi kapitol. Jejím těžištěm jsou pak kapitoly 4. Egyptská božstva v helénistickém světě a 5. Isis a jiné bohyně. Správně vyvozuje náboženské konsekvence jako efekt vzájemného setkání řecké a později řeckořímské kultury s egyptskou a dobírá se důležitých momentů v náboženské oblasti, jež umožnily sblížení nazírání původně dosti odlišných. Mimo jiné je to úloha kultu bohyně Isis, jež na sebe postupně navázala charakteristiky takřka všech významných bohyň mediteránního prostoru a příběh jejího posvátného milostného dramatu s manželem Osiridem, spojený s úlohou bohyně – matky (syna Hóra), který postupně zastínil i do té doby dosti dominantní, mystérijní obřady inspirující, mýty o Démétré a její dceři Persefoně – Koré a Dionýsovi, božském dítěti obětovaném za lidstvo. Teorie o tzv. egyptském spiknutí (uvedená v 7. kapitole), jako výklad o záměrném rozšíření kultu a aretalogií egyptských božstev, tu není na místě, i když je zajímavá. I západní svět již v době předklasické inklinoval k henoteismu, vytváření představy jednoho univerzálního božstva. Takové tendence nalzáme u téměř všech hlavních božstev doby klasické, hlavně u Dia, Démétrý, Afrodítý, Apollóna a Dionýsa. Základní protiargument tkví ovšem v tom, že náboženské procesy musí vyplynout z vnitřní potřeby doby a nelze je vynucovat vnějším tlakem.

Autorka opírá své analýzy a závěry o dostupné antické prameny: Hérodota, Plútarcha, Lúkiána, zlomky aretalogií a hlavně o Apuleiův román *Metamorfózy* neboli *Zlatý osel*, zejména jeho jedenáctou knihu, kde se líčí vysvobození hlavního hrdiny zásahem bohyně Isis (znovunabytí lidské podoby) a následné zasvěcení do jejích mystérií (včetně mystérijních obřadů jejího božského manžela Osirida). Kromě toho je dobře obeznámena se základní odbornou literaturou domácí i světovou. Zároveň je patrné, že se výborně orientuje

v religionistické metodologii a pojmovém aparátu. Její jazyk je kultivovaný, živý a výrazově adekvátní. Jen někdy bych varoval před jistým příklonem k neologismům, jako je slovo „přihled“, použité i v titulu práce. Její celistvost pak trochu trpí určitou rozptýleností, snad v důsledku většího počtu kratších kapitol, jistým nedostatkem obsáhlejšího závěru, který by shrnul jistě pozoruhodné poznatky, k nimž autorka během svého psaní dospěla.

Přes tyto drobné výhrady navrhuji, aby byla předložená práce hodnocena stupněm **výborně**.

V Praze 1. května 2006

PhDr. Jan Janoušek